

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

FORÆLDRE PÅ BARSEL

9 FORTÆLLINGER OM FORÆLDRES MØDE MED BARSELSREGLERNE

Forfattere: Lumi Zuleta og Mathilde Holte Kristensen
Redaktion: Morten Emmerik Wøldike og Maria Bierbaum Oehlenschläger
Ansvarlig: Maria Ventegodt
Fotos: Karen Rosetzsky og Oscar Scott Carl
Layout: Hedda Bank

Tak til alle medvirkende for at dele deres historier.

ISBN: 978-87-7570-004-2
e-ISBN: 978-87-7570-005-9

© 2021 Institut for Menneskerettigheder

Indledning

Danmark skal inden august 2022 implementere et nyt EU-direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner. Direktivet forpligter EU-medlemsstaterne til blandt andet at indføre to måneders øremærket barselsorlov til begge forældre. Det betyder, at der skal indføres mere øremærket orlov til fædre i de danske barselsregler, hvilket vil få stor betydning for fordelingen af barselsorloven i de familier, hvor der er en far og en mor. Samtidig vil det være et væsentligt fremskridt for ligestillingen mellem kønnene.

Øremærket barsel til fædre omtales ofte i debatten som en vej til at sikre, at forældrene deler orloven mere ligeligt. Denne orlovsmode er et vigtigt skridt for at opnå øget ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet, i hjemmet og i forhold til børnene. EU-direktivet aktualiserer den debat.

Samtidig åbner implementeringen af det nye EU-direktiv en unik mulighed for at reformere reglerne på barselsområdet i Danmark med henblik på at sikre mest mulig ligestilling mellem kønnene og sikre gode og fleksible muligheder i reglerne. Det skal sikre, at familier kan tilbringe tid med deres små børn i den første tid, men det giver også anledning til at indtænke de familiekonstellationer, som i dag ikke får tilstrækkelig gavn af reglerne.

I december 2020 udgav Institut for Menneskerettigheder rapporten "Mere ligestilling i de danske barselsregler". Rapporten giver input til det igangværende arbejde med at implementere EU-direktivet og bidrager med konkrete anbefalinger til, hvordan en gennemførelse af det nye EU-direktiv kan udmønte sig i barselsreglerne.

Det er instituttets anbefaling, at de nuværende danske barselsregler bør reformeres, så reglerne fremmer ligestilling mellem kønnene, giver mere selvbestemmelse til forældrene og sikrer inklusion af forskellige familieformer.¹

FAMILIER PÅ MANGE MÅDER

De nugældende danske barselsregler bærer præg af, at udgangspunktet for den barslende familie har været – og i høj grad stadig er – mor og far. Ligeledes anses barselsorlov fortsat som en ret, der er forbeholdt moren, hvorimod fædres del af orloven er noget, der tages fra moren.²

Desuden er reglerne formet ud fra en antagelse om, at forældrene er arbejdstagere, hvilket ikke matcher manges virkelighed i dag. Adgangen til barselsorloven afhænger stadig i høj grad af forældrenes ansættelsesforhold (privat, selvstændig mm.).

Med tiden har familieformerne ændret sig, og der eksisterer i dag mange forskellige måder at

danne og være familie og forældre på. Det kan for eksempel være solo-forældre eller LGBTI+-familier med flere forældre eller familier med mødre, der ønsker at prioritere arbejdet, og hvor faren tager det meste af orloven. Også i familier, der består af far, mor og barn, kan der være fædre, der må "forhandle" med både partner og arbejdsplads om ret til at tage deres del af orloven og tilbringe tid sammen med deres barn.

Den nuværende lovgivning har en lang historie både internationalt og nationalt, hvor det først og fremmest handlede om at beskytte moren mod at arbejde lige inden fødslen og efter fødslen. I dag skal der tages flere og andre hensyn, som med fordel kan medtænkes i en reform af barselsområdet, så flere får adgang til orlov i forbindelse med fødslen af deres barn.

Barselsorlov er til gavn for hele familien og derfor bør flere forældre sikres mulighed for at kunne tilbringe den første tid med deres børn.

Denne publikation sætter gennem en række interviews med forældre fokus på, hvordan forskellige familieformer påvirkes af barselsreglerne. Vi giver stemme til fædre, der har haft stor glæde af at holde orlov med deres børn, til iværksætterkvinder, som kæmper med at holde liv i forretningen under barselsorloven, til LGBTI+-familier, hvor ikke alle forældre har de samme rettigheder, og til de solo-mødre, som er bekymrede for, at øremærket barsel til fædre betyder, at de fremover mister retten til en del af deres barselsorlov.

De erfaringer og beretninger, som forældrene fortæller om i denne publikation, er vigtige at tage med i det politiske arbejde med at udforme nye barselsregler for at sikre ligestilling, selvbestemmelse og inklusion af forskellige familieformer. Der er brug for en reform og nytænkning af hele området, der handler om barselsorlov og familieliv.

BEGREBER

”Barsel” og ”barselsorlov” bruges som ligestillede begreber for forældres orlov i forbindelse med at være blevet forældre.

”Mor” anvendes som betegnelse for den fødende forælder, og **”far/medmor”** for den anden forælder.

Øremærket fædreorlov dækker også over orlov til medmødre.

Instituttet anbefaler, at barselsreglerne fremover gøres kønsneutrale for at sikre inklusion af flere familieformer.

Danske fædre vil gerne holde mere barsel

Der er i dag stor forskel på, hvor meget orlov danske fædre og mødre holder med deres børn i forbindelse med fødslen. I Danmark er det fortsat mødrene, der afholder langt størstedelen af orloven i familierne. Denne tendens har ikke rykket sig nævneværdigt gennem årene. Ifølge tal fra Danmarks Statistik tager fædre i gennemsnit en måneds orlov, mens mødre tager cirka ti måneder. Sammenligner man med vores nordiske naboer, ligger danske fædre helt i bund.³

I instituttets undersøgelse fra 2020 svarer hver tredje far, at han ville ønske, at han havde holdt mere orlov, og cirka 70 procent af fædrene svarer, at de sandsynligvis ville have afholdt to måneders orlov, hvis den var øremærket til faren.⁴

Netop en øremærket orlovsmodel til fædre har ofte været fremsat som et nødvendigt tiltag til at sikre, at danske fædre kommer op på niveau med fædre i de øvrige nordiske lande. Også lokale overenskomster, der giver fædre ret til betalt

orlov, er et greb, der er blevet anvendt flere steder, blandt andet inden for industriens fag.⁵

Øremærket barsel til fædre er en væsentlig vej til at sikre en mere ligelig fordeling af orloven mellem forældrene og dermed opnå mere ligestilling mellem mænd og kvinder. Det vil give fædre en mere fremtrædende rolle som omsorgspersoner og styrke deres relationer til børnene, og det vil forbedre mødrenes tilknytning til arbejdsmarkedet, som vil være fremmende for både løn- og karriereforhold. Men det kan også være med til at ligestille forældrene i forældreskabet, hvor mødre oftere tager sig af de praktiske gøremål i hjemmet og af omsorgen for børnene.⁶

Men hvorfor er det så vigtigt, at fædre tager deres del af orloven? Og hvad gør tiden hjemme ved tilknytningen og relationen til børnene?

Vi har talt med to fædre, som sætter ord på deres oplevelser og erfaringer med at være på orlov med deres børn.

Barsel betyder, at vi deler forældreskabet mere imellem os

Sune Løvsø har prioriteret at holde barsel med alle sine tre børn, og han mener, at flere mænd skal gribe de fleksible muligheder i barselssystemet.

Sune Løvsø fik sit første barn, mens han studerede, og de to andre børn kom til, da han var i arbejde. Med det første barn holdt hans kæreste hele barslen, mens han med de to andre har holdt 14 dages fædreorlov samt tre måneders øvrig orlov, som han er berettiget til via sin overenskomst.

Det at han har holdt barsel med børnene har efter hans mening haft stor betydning for balancen i familielivet:

”Min barsel har betydet, at vi har kunnet dele forældreskabet noget mere imellem os. Vi har begge to fået skabt et bedre tilhørsforhold til vores børn, og min kæreste har ikke været den primære forsørger.”

I forbindelse med den seneste barsel valgte han at vende tilbage til arbejdet en måned før på nedsat tid. For sådan kunne han forlænge barslen og skabe en mere blød overgang fra barsel til arbejde. En mulighed, som han mener, at alt for få kender til:

”Der er ikke så mange, der kender til de mere fleksible muligheder med fædres barselsorlov. Udbetaling Danmark var heller ikke vant til at administrere det. Hvis jeg ikke havde siddet i en lidt større virksomhed, hvor der var en HR-medarbejder, der kunne tage sig af alt det administrative, så tror jeg ikke, at jeg havde grebet den mulighed.”

SUNE LØVSØ, 37 år.
Bor i København
sammen med sin
kæreste Lotte og deres
tre børn på tre, seks og
ni år.

IKKE GEARET TIL FLEKSIBILITET

Han oplevede, at systemet ikke rigtig var gearret til at håndtere den fleksible orlov, og det gav unødigt mange administrative udfordringer for ham og arbejdsgiveren:

”Udbetaling Danmark gav mig én besked, og så gav de min arbejdsgiver en anden besked. Fordi de åbnede op og lukkede for forskellige af de her perioder, endte det med, at der var nogle dage, jeg holdt barsel, hvor min arbejdsgiver ikke kunne få refusion af barselsdagpenge, fordi det hele ligesom var brugt.”

Hvis man ikke som Sune Løvsø arbejder i en stor virksomhed, så arbejder det – efter hans oplevelse – rigide system ikke for én, men kan blot gøre det endnu sværere. Det betyder, at hvis du har overtalte din arbejdsgiver til at få lov til at benytte den fleksible barselsordning, så risikerer de at skulle bruge unødigt meget tid på at søge refusion. På den måde er det heller ikke nemt for arbejdsgiverne, forklarer han.

Men selvom der har været nogle administrative udfordringer forbundet med refusionen af dagpenge i orlovsperioden, så har det ikke skullet stå i vejen for hans ønske om at holde den ønskede barsel.

JA TIL ØREMÆRKET ORLOV TIL FÆDRE

Sune Løvsø mener, at en øremærket barselsordning til fædre er en god idé.

”Jeg synes, det er en fordel at øremærke barsel til fædre. De, der arbejder på en arbejdsplads, som ikke er så venligt stemt over for barsel som min, har et kort på hånden og kan sige, at de har ret til at holde barsel. Det giver bedre mulighed for, at fædre kan få et større tilhørsforhold til deres børn.”

For at støtte fædre i at komme godt fra start i deres rolle som far og for at skabe netværk under deres barsel, efterlyser Sune Løvsø desuden flere initiativer, der kan understøtte fædres behov og eksempelvis flere rollemodeller, der kan bane vejen for, at flere fædre holder mere barsel:

”I den nuværende regering er der flere af de mandlige ministre, der holder den barsel, de har mulighed for. Det er med til at vise, at det er okay at holde barsel som far, og at det faktisk er noget, man skal holde fast i. Hvis man som minister har mulighed for at få det til at hænge sammen, så tænker jeg, at de fleste andre fædre i Danmark også ville kunne få det til at hænge sammen.”

”Hvis man som minister har mulighed for at få det til at hænge sammen, så tænker jeg, at de fleste andre fædre i Danmark også ville kunne få det til at hænge sammen.

For mig var orlov en 'once in a lifetime opportunity', som skulle gribes

For Jesper Risom har det været en øjenåbner at være på orlov med sit yngste barn. Langt flere fædre burde benytte sig af muligheden, mener han.

Da Jesper Risoms kæreste havde været på barsel i otte måneder med deres yngste datter, var planen, at han skulle tage over de næste fire-fem måneder.

Jesper Risom havde indgået en aftale med sin arbejdsplads om en betalt orlov på tre måneder. Og havde derudover udskudt seks ugers betalt orlov fra den første datter, som kunne lægges oveni. Troede han. For da han rettidigt gik til ledelsen for at aftale nærmere om orlovsperioden, trak de i land og ville kun give tre måneders sammenhængende orlov. De ville heller ikke give mere, selvom han betalte selv. Og da han efter at have startet på de tre måneders orlov, endnu engang anmodede

om selvbetalt orlov fik han endnu et nej, med henvisning til, at han ikke kunne undværes. Han sagde derfor sit job op på stedet.

"Jeg synes, at det er vigtigere, at jeg kan holde min orlov. For mig var det sådan ligesom en 'once in a lifetime opportunity'. Det har jeg også hørt fra mange andre, der har taget orlov med deres barn eller ville ønske, at de havde gjort det," fortæller Jesper Risom.

MIN DATTER SER EFTER FAR

Hans barsel har vendt op og ned på rollerne i hjemmet, og han har fået en meget tættere relation til sit barn:

JESPER RISOM, 39 år.
Bor i Ishøj Strand
sammen med sin
kæreste Camilla og
deres to børn på ét og
fire år.

"Nu er det omvendt, end før jeg var på barsel, for nu er det min kæreste, der kommer og spørger mig, 'hvad spiser hun for tiden' og 'hvor meget sover hun?'. I mit tilfælde har det med at have de samme oplevelser og følelser været fedt."

Han har også oplevet, at kæresten ikke orkede at høre mere om sovetider og spisevaner efter hun selv var startet på job. Præcis som han selv havde gjort før.

Jesper Risom fortæller også, at hans datter er mere opsøgende over for far nu:

"Min kæreste har skullet arbejde med, at vores datter nu holder øje med, hvor far er, også når mor er der. Det har da været mega fedt for mig at opleve, at jeg er den primære omsorgsperson. At det ikke bare er noget, vi leger, men det faktisk er sådan, det er."

Selvom det ikke kun har været nemt og sjovt, er det ifølge Jesper Risom godt som far at blive kastet ud i:

"Min orlov var ikke lykkedes, hvis der ikke også havde været dage, hvor jeg tænkte 'shit, hvad fanden skal jeg finde på, kan jeg bare blive ved med at gå rundt her og lave det samme og det samme?' Og det tror jeg har været godt at opleve. Der er *no escape*."

MANGLENDE VIDEN FORRINGER FÆDRES ADGANG TIL BARSEL

For Jesper Risom har tiden med hans yngste barn ikke blot betydet et styrket forhold til barnet. Det har også givet mere tid sammen med storesøster. Og det har også bidraget til en større forståelse mellem ham og hans kæreste i deres respektive situationer:

"Det har været rigtig sundt for os, og så kan man sidde og grine lidt af det bagefter, for nu har vi begge været der."

For at sikre rettigheder for fædre, mener Jesper Risom, at arbejdspladserne må sørge for at have den nødvendige ekspertise til at kunne rådgive korrekt om reglerne. Han mener derfor, at arbejdspladsernes manglende viden kan blive en hæmsko for fædres adgang til orlov.

"Vidensniveauet eller de kompetencer, der er til at håndtere ønskerne om forældreorlov fra medarbejderne, kan være udfordrede i små og mellemstore virksomheder. De aftalebaserede regler er svære at finde rundt i. Hvis man vil sikre, at fædre tager mere orlov, skal der være en fast aftale om orlov – og man skal kunne stole på aftalerne".

”Det har været mega fedt for mig at opleve, at jeg er den primære omsorgsperson.”

Kvindelige iværksættere savner fleksible barselsregler

De danske barselsregler har sit historiske afsæt i ønsket om at sidestille lønmodtagende kvinder under barsel med de af deres mandlige kollegaer, som ikke tog barselsorlov. Reglerne har således aldrig været designet med sigte på selvstændige og iværksættere.⁷

Ifølge Dansk Erhverv skal Danmark være verdens bedste iværksætterland. Derfor nedsatte Dansk Erhverv i januar 2021 et ekspertpanel, som i marts 2021 kom med en række anbefalinger til at fremme iværksætteri i Danmark. Et af områderne, der peges på, er de danske barselsregler, og behovet for større fleksibilitet i reglerne for kvindelige iværksættere. Det skal være med til at fremme andelen af kvindelige iværksættere i Danmark, som i dag ligger på omkring 25 procent og har ligget nogenlunde stabilt i en lang årrække.⁸

Et nyligt fremskridt for kvindelige iværksættere er den nye barselsfond til selvstændige, der giver økonomisk kompensation under barselsorlov, som Folketinget vedtog i december 2020.

Den nye barselsfond giver mulighed for at få økonomisk kompensation, men ændrer ikke på, at reglerne på området stadig opleves som alt for rigide og reelt som en stopklods for at få flere kvindelige iværksættere til at springe ud som selvstændige. Ønsket er større fleksibilitet i reglerne, så det i højere grad er muligt at passe sit barn og sin virksomhed samtidig.⁹

Men hvilke konkrete udfordringer ligger der i at være selvstændig iværksætterkvinde og samtidig være mor på barselsorlov? Og hvad skal der til for at sikre bedre vilkår for iværksætterkvinder, så det i højere grad bliver muligt at drive virksomhed under barsel?

Vi har talt med tre iværksætterkvinder, der alle har kæmpet med balancen mellem at drive virksomhed og være på barselsorlov.

Det er utopi at tro, at selvstændige trækker stikket under barsel

Der mangler større fleksibilitet for selvstændige i barselsreglerne, mener Julie Ravn. De nuværende regler gør det svært for kvinder at drive virksomhed under barsel.

"Det er en utopi at tro, at der er nogen selvstændige, der bare kan slukke knappen og så lade "deres andet barn", altså virksomheden, ligge og vente på, at man er tilbage."

Sådan siger Julie Ravn, der har været iværksætter lige siden sin studietid og i dag ejer en designvirksomhed i Aarhus. Da hun sammen med sin mand skulle beslutte, hvornår de skulle sætte et barn i verden, satte det mange tanker i gang: Hvordan skulle hun sikre, at virksomheden ikke gik konkurs og måtte lukke, mens hun skiftede blear? Og hvordan skulle hun tolke barselsreglerne, når hun som virksomhedsejer kunne se frem til, at der ville være opgaver under barslen?

Op til sin barsel måtte Julie Ravn oplære og træne medarbejderne i blandt andet salg for at sikre, at der fortsat var kunder i forretningen, mens hun var på orlov.

"Det har været en underlig og ret lang proces at forberede sig på at gå på barsel og forberede sig på, hvilke situationer man lige pludselig ikke kan håndtere, når man er på barsel."

Julie Ravn holdt syv måneders barselsorlov, men det var ikke let at slippe virksomheden.

"Selvom jeg har været 100 procent på barsel fra mit job som driftsansvarlig, har jeg som ejer af virksomheden været nødt til at håndtere udfordringer undervejs."

JULIE RAVN,
31 år og selvstændig
erhvervsdrivende.
Bor i Aarhus med sin
mand Philip og deres
datter.

FLEKSIBILITET ØNSKES

Julie Ravn ville ønske, at hun kunne "flekse" meget mere ind og ud af sin barsel. Helt konkret ville hun gerne kunne dele en uge mellem både far og mor, så hun for eksempel kunne holde fire dages barsel og arbejde en dag i løbet af en arbejdsuge. Det ville være en måde fortsat at kunne holde styr på forretningen:

"Så ville jeg have mere tilfredse medarbejdere, og jeg kunne have taget de vigtige kundemøder, der kunne føre til mere salg, og på den måde få hele driften til at løbe endnu bedre rundt. Jeg ville heller ikke skulle være så nervøs for at gå på barsel og bruge så meget energi og tid på at forberede alle på, at jeg skulle være væk."

UKLARE REGLER GIVER ONDT I MAVEN

Der mangler flere nuancer for virksomheds-ejeren på barsel, mener Julie Ravn og efterlyser klar og tydelig information fra Udbetaling Danmark om, hvilke opgaver der kan karakteriseres som ejeransvar og må håndteres under en barsel, og hvilke der ikke må.

Det er ifølge Julie Ravn alt for rigtigt i dag, for der opstår for virksomhedsejere unægteligt behov for at varetage nogle opgaver ved en længere fraværperiode. For mange bliver løsningen at vurdere og tage stilling til opgaverne hen ad vejen, selvom det kan give ondt i maven over, om det nu er inden for rammerne:

"Hver gang jeg har lavet det, jeg kalder ejerarbejde, har jeg haft lidt ondt i maven og tænkt: 'Er den lige på grænsen?'. Det er træls at skulle bøje reglerne for at få det til at fungere."

Julie Ravn ønsker, at reglerne i fremtiden er mindre sort-hvide, så det bliver lettere at drive virksomhed under barselsperioden.

”Det er træls at skulle bøje reglerne for at få det til at fungere.”

Hvis jeg er væk fra min virksomhed i et år, så er kunderne væk

For Hannah Paludan har det været en kilde til bekymring konstant at skulle tænke på at få sin virksomhed til at køre fremfor at fokusere på det nye liv som mor.

Hannah Paludan er fotograf og har drevet sin egen enkeltmandsvirksomhed gennem de seneste 20 år. I juni 2019 blev hun mor for første gang, men allerede tidligt i barslen oplevede hun de første bump på vejen i et kompliceret system for barselsdagpenge.

For selvstændige med enkeltmandsvirksomhed beregnes barselsdagpengene ud fra sidste års omsætning. Hannah Paludan havde året inden sin barsel en omsætning, der var lidt lavere end ellers. Derfor blev hendes barselsdagpenge tilsvarende lavere.

”Det er virkelig unfair. Jeg har været fotograf i de sidste 20 år, og hvorfor kan man ikke se tilbage på de sidste tre eller fem års regnskab? Jeg stod bare der og tænkte: ”det er simpelthen ikke rigtigt”. Jeg fik 1.000 kroner mindre om måneden.”

Ifølge Hannah Paludan ville det åbne flere muligheder for fuld dagpengesats, hvis dagpengene blev beregnet ud fra mere end blot et enkelt regnskabsår.

SENT FRA OG TIDLIGT TILBAGE

Som enlig mor er Hannah Paludans virksomhed familiens eneste indtægtskilde, så hun var nødt til at gå fra på barsel meget sent, og hun måtte også vende tilbage til arbejdet allerede efter to måneder.

”Jeg var nødt til at gå på barsel sent og begyndte at arbejde ved siden af tidligt, hvilket også er noget bøvl. Jeg skulle hele tiden ind og indberette til Udbetaling Danmark om, hvornår jeg arbejdede, og hvor meget jeg arbejdede. Så trak de det fra den i forvejen lave sats for dagpenge.”

HANNAH PALUDAN,
47 år. Selvstændig
fotograf med enkelt-
mandsvirksomhed.
Bosiddende på Amager
med sin søn.

Og det at skulle holde liv i forretningen samtidig med at være blevet mor var en svær balance:

”Det at man også skal tænke på at holde sin business kørende, når man lige er blevet mor. Jeg kan næsten ikke beskrive, hvor stressende det er.”

UFLEKSIBLE REGLER

I løbet af barselsperioden vekslede Hannah Paludan mellem at arbejde 0 og 25 procent, og det skulle indberettes til Udbetaling Danmark. Det var nødvendigt for hende at arbejde under barslen, da barselsdagpengene ikke rakte. Hun mener, at reglerne i højere grad bør tilgodesee muligheden for at holde liv i sin enkeltmandsvirksomhed under barsel. Eksempelvis ved at give mulighed for, at en kollega kan udføre selve arbejdet for én i virksomhedens navn, samtidig med at korrespondance og fakturering bliver i virksomheden.

”Det er vigtigt, at man får lov til at holde sin forretning ved lige på en eller anden måde. Man skal ikke spinde guld ved at være på barsel, men man skal have noget at komme tilbage til.”

I hele perioden skulle Hannah Paludan opgive til Udbetaling Danmark, hvor mange procent hun arbejdede i de forskellige perioder. Det var

en udfordring, da det er svært at gennemskue, hvor grænsen helt præcist går for eksempelvis 25 procents eller 50 procents arbejde. Hun var derfor meget i tvivl om, hvordan arbejdstimerne skulle indberettes i systemet:

”Samtidig med, at jeg er bange for, at jeg ikke kan overleve økonomisk, så er jeg også bange for, at jeg gør noget forkert. Hvad nu, hvis jeg kommer til at arbejde mere end det, jeg har oplyst? Hvordan bliver det egentlig regnet ud? Og alle de her ting, som man er mega bange for.”

BARSELSFOND FOR SELVSTÆNDIGE GIVER RO I SJÆLEN

Hannah Paludan ville ønske, at der på det tidspunkt havde eksisteret en barselsfond for selvstændige. Det ville have gjort en kæmpe forskel, for så kunne hun være gået på fuld barsel med ro i sjælen. I stedet står hun med en følelse af at komme i klemme i reglerne:

”Jeg kan heller ikke se, hvorfor man ikke må tjene lidt ved siden af. Det må alle andre virksomheder jo godt, selvom der er nogen i virksomheden, der går på barsel. Så hvorfor er det, at vi som ejere af enkeltmandsvirksomheder ikke kan blive mødre uden at blive straffet?”

”Hvorfor er det, at vi som ejere af enkeltmandsvirksomheder ikke kan blive mødre uden at blive straffet?”

Barselsreglerne dræber iværksættertrang hos kvinder

Lisbeth Odgaard Madsen savner mere fleksibilitet i barselsreglerne, da det vil gøre det muligt for selvstændige både at passe virksomhed og barn.

”Barselsloven er en enorm jungle i dag. Det er meget svært at gennemskue, hvad man må og ikke må som selvstændig.”

For Lisbeth Odgaard, der er selvstændig og mor til tre børn, har det ikke altid været lige let at finde rundt i reglerne.

Første gang Lisbeth Odgaard skulle på barsel som selvstændig havde hun og hendes mand regnet på, at de godt ville kunne klare sig uden barselsdagpenge. Anden gang var fravalget af barselsdagpenge ikke frivilligt, men derimod relateret til den beregning, der foretages på baggrund af virksomhedens regnskabsår et år tilbage. Da der i det pågældende år havde været et driftsunderskud i Lisbeth Odgaards

virksomhed, kvalificerede hun sig ikke til at få barselsdagpenge.

”I 2019 havde jeg underskud på grund af nogle regninger i begge ender af kalenderåret, som lå på den forkerte side af årsskiftet. Derfor endte jeg med et minus, og hvis man har et minus, kan man ikke få barselsdagpenge. Den her gang var baby ikke helt planlagt, så der havde vi ikke helt kalkuleret med, at jeg skulle have det her overskud for at kunne få barselsdagpenge.”

REGLERNE SPÆNDER BEN FOR IVÆRKSÆTTERE

Netop bekymringen om familiens økonomiske situation under barsel kan ifølge Lisbeth Odgaard

LISBETH ODGAARD
MADSEN, 41 år.
Bor i Ordrup med sin
mand Jesper og deres
tre børn.

afholde mange kvinder fra at realisere deres iværksætterdrøm:

”Jeg ved, at der er nogle, der tænker, at hvis der er en fare for, at jeg ikke kan få det til at løbe rundt, så må jeg hellere lade være med at være selvstændig, og så bliver jeg bare som lønmodtager. Så det dræber noget iværksættertrang hos kvinder, at de ikke kan få dækket deres barsel, hvis de ikke fra starten af har styr på, hvordan deres årsomsætning er – hvilket de færreste jo har.”

Som systemet er indrettet i dag mener Lisbeth Odgaard, at det er alt for svært at drive virksomhed og få børn samtidig. Det forudsætter et godt bagland. I Lisbeth Odgaards tilfælde er det hendes mand og hans indtægt, der gør, at de kan få det til at løbe rundt uden barselsdagpenge.

”Man kan ikke passe sit barn og være selvstændig på samme tid – man skal vælge enten-eller, som reglerne er udformet i dag. Det er der nogle, der synes er mega fedt, men jeg ville gerne have lov til at gøre begge dele, men det efterlader reglerne ikke meget rum til.”

Lisbeth Odgaard oplever, at reglerne, som de er skruet sammen i dag, spænder ben for kvinders iværksætteri.

SELVSTÆNDIGE HAR BRUG FOR MERE FLEKSIBLE REGLER

For Lisbeth Odgaard ville ønskescenariet være, at hun kunne ”flekse” meget mere ind og ud af barslen og ikke være tvunget til at lægge for meget fast på forhånd. Det er svært at vide, hvad der kan opstå af situationer i virksomheden, hvor man som virksomhedsejer må træde til.

”Der bliver lagt op til, at man tager én beslutning for en lang periode ad gangen, og så er det det samme, man skal gøre hele vejen igennem den periode. Så at kunne flekse meget mere ind og ud af barselssystemet, ville gøre det nemmere for en selvstændig at navigere i.”

”Man kan ikke passe sit barn og være selvstændig på samme tid – man skal vælge enten-eller, som reglerne er udformet i dag.”

LGBTI+-familier møder modstand i barselssystemet

Forandringerne i familieformerne i Danmark kan aflæses i, at flere LGBTI+-personer får børn og stifter familier. Danmarks Statistik vurderer, at der i 2018 var 3.316 "regnbuebørn" i Danmark, det vil sige børn, der enten har to forældre af samme køn eller en forælder, der bor sammen med en partner af samme køn, som vedkommende er gift med.¹⁰ Dette svarer til fem procent af alle børn født i 2018. Antallet er tredoblet over de seneste ti år.

Reglerne i børneloven gør det i dag kun muligt at registrere to juridiske forældre til et barn, hvilket betyder, at i familier med flere forældre, har de ikke alle de samme rettigheder over barnet. Det gælder for eksempel i de tilfælde, hvor en kvinde får et barn med et mandligt homoseksuelt par, og i de tilfælde, hvor et par bestående af to mænd får et barn via surrogacy i udlandet, og hvor medfaren ikke kan blive registreret som far ved fødslen. De manglende rettigheder gælder både retten til barselsorlov med barnet, men det påvirker for eksempel også muligheden for omsorgsdage og generel information om barnet fra det offentlige. Det sætter LGBTI+-familierne i nogle vanskelige situationer og skaber

uligestilling i forældreskabet – og det har ikke mindst konsekvenser for de børn, der vokser op i LGBTI+-familier.

I forbindelse med en reform af de danske barselsregler bør flere forskellige familieformer indtænkes i reglerne. Det kan eksempelvis være at gøre reglerne kønsneutrale ved at ændre terminologien "mor" til "den fødende forælder" og "far/medmor" til "den ikke-fødende forælder". Men der er også et behov for at kigge bredere på vilkårene for LGBTI+-familier for at sikre mere ligestilling i forældreskabet. Og herunder også vilkårene for trans- og interkønnede, som bliver forældre, hvilket er en gruppe, som det ikke har været muligt at medtage i denne publikation.

Hvordan opleves det ikke at være anerkendt som juridisk forælder, når man nu engang er forælder? Hvilke udfordringer støder LGBTI+-familierne på i mødet med "systemet"?

Vi har talt med to familier om deres oplevelser med barsel og mødet med et system, der ikke er gearet til at håndtere familier med flere forældre.

Vi skal bede systemet om lov til at være en familie

Nicolaj og Christian Dam Nyholm kæmper for at blive anerkendte som ligeværdige fædre til deres datter. Systemet har kun plads til én far, og medfar har ingen rettigheder.

”Det er os, der er Hannahs forældre. Det har der været enighed om helt fra begyndelsen, men vi lever i et samfund, der ikke vil anerkende to fædre som forældre. Der skal være en mor i systemet. Rent juridisk skal der være en mor, selvom hun ikke har forældremyndighed.”

Sådan siger Nicolaj og Christian Dam Nyholm, der sammen har datteren Hannah på 16 måneder; Christian Dam Nyholm er biologisk far, og Nicolaj Dam Nyholm er medfar. Deres veninde har født barnet og efter aftale fraskrevet sig forældremyndigheden. Det er begge parter blevet enige om. Men deres måde at være familie på er ikke let at håndtere for systemet, mener Christian Dam Nyholm.

Selvom de begge er forældre til datteren, er det nemlig kun Christian Dam Nyholm, der i systemet har titlen som far. Det betyder helt konkret, at kun en af dem kan registreres som juridisk forælder med alle de rettigheder, der følger med.

”Medfar er ikke en juridisk anerkendt term, og det er kernen i vores problemer”, fortæller Nicolaj Dam Nyholm.

Nicolaj Dam Nyholm har som medfar ingen rettigheder i forhold til datteren, og dette gælder ikke mindst i forhold til forældreorlov i forbindelse med datterens fødsel. Parret undrer sig over, at deres datter ikke har ret til samme omsorg, fordi reglerne afskærer Nicolaj

NICOLAJ DAM NYHOLM,
33 og CHRISTIAN DAM
NYHOLM, 37.

Bosat i Holte med deres
datter på 16 måneder og
med endnu et barn på vej
denne sommer.

Dam Nyholm som medfar fra at have samme rettigheder til barsel som eksempelvis en medmor har i familier med flere mødre.

BARSEL BØR FØLGE BARNET

Den biologiske mors del af barslen – det vil sige 14 uger – gik tabt, da hun frasagde sig forældremyndigheden. Christian og Nicolaj Dam Nyholm fik derfor ikke samme længde barsel som en familie, der består af en mor og en far eller en mor og en medmor. Nicolaj Dam Nyholm fortæller:

”Vi havde adgang til en mindre del af den samlede barselspulje, fordi barslen er bundet op på en mor og en far eller en mor og en medmor i stedet for til barnet. Vi endte med kun at have den del af barslen, der gik til far. Så det vil sige, at 14 uger ud af i alt 48 uger gik tabt. Og medfar kan ikke tage del i puljen, så det er kun den biologiske far, der kan tage orloven.”

Christian Dam Nyholm supplerer:

”Det burde være barnets barsel, og det er bare sådan en ting, vi hele tiden vender tilbage til. Det er jo ikke forældrenes, det er barnets barsel, og vores datter får ikke tilbudt samme barselstid, som andre børn gør.”

Christian Dam Nyholm har gjort brug af de knap syv måneders barsel, som var til rådighed til ham, og Nicolaj Dam Nyholm har haft mulighed for at benytte opsparet afspadsring for at kunne holde datteren hjemme længst muligt inden institutionsstart. Men det har kun været muligt på grund af en fleksibel arbejdsgiver og et godt netværk:

”Vi har skullet finde vores egne veje. Heldigvis er vi ressourcestærke mennesker, der har fået det til at fungere, men det er jo bare ikke givet. Så har vi også fået pasningshjælp fra familie, som kunne træde til, fordi de også havde små børn”, fortæller Nicolaj Dam Nyholm.

PRAKTISKE UDFORDRINGER I HVERDAGEN

At Nicolaj Dam Nyholm ikke kan anerkendes som forælder betyder også, at han for eksempel heller ikke har ret til omsorgsdage.

”Noget så simpelt som omsorgsdage har jeg ikke, så Hannah får også kun halvdelen af omsorgen dér. Vi er afhængige af, at min arbejdsgiver er medspiller og gerne vil have, at vores familie skal fungere. Det eneste, som jeg juridisk set har ret til, er sygedage, for det er kun bundet op på folkeregisteradresse. Alt andet kræver forældremyndighed.”

Den manglende anerkendelse af medfar skaber også en masse praktiske udfordringer for den lille familie i forhold til tandlægebesøg, lægebesøg, vuggestue mv.

"Læger, sundhedsplejersker og så videre, de har været rigtig søde og forstået vores situation, men det ændrer ikke ved, at det her handler om de rettigheder, vi ikke har."

Den manglende anerkendelse af medfar er rod til en grundlæggende bekymring over, hvad der eksempelvis ville ske, hvis Christian Dam Nyholm blev alvorligt syg. Nicolaj Dam Nyholm fortæller:

"Hvis Christian dør i morgen så er Hannah forældreløs. Kommer kommunen så og tager hende? Det er måske et juridisk ingenmandsland, men det er jo reelt set dér, det kan ende, hvis du bliver kørt ned på cykelstien. Hvem er Hannahs forældre? Hvor skal hun hen? Det synes jeg er sindssygt skræmmende."

Og Christian Dam Nyholm supplerer:

"Ja, hold da op, hvor har jeg kørt forsigtigt på cyklen, for hvad sker der, hvis det er?"

Parret håber, at reglerne bliver lavet om, så de begge to kan anerkendes som fædre på lige fod af systemet, men indtil da må de få det til at fungere med "hverdagsløsningerne", som de kalder de pragmatiske løsninger på hverdagens strabadser med systemet. Kampen med systemet får dem dog ikke sådan lige til at opgive drømmen om at skabe en større familie:

"Nu har vi jo været igennem rumlen én gang. Og vi har en lille pige på vej til juli. Så nu skal vi i gang igen og finde på nye hverdagsløsninger."

Systemet stempler os som en forkert familie

Barselssystemet skal kunne rumme flere familieformer, mener Lars og Tobias Axboe Caspersen, der er fædre til to børn i en regnbuefamilie med tre forældre.

”Hvem er faren til barnet?” ”Vil I sætte to underskrifter her?”

Umiddelbart fornuftige spørgsmål til forældre, men når man som Lars og Tobias Axboe Caspersen er fædre i en regnbuefamilie med en mor, to fædre og to børn, giver spørgsmålene en følelse af at være forkerte.

”Når man som forælder skal sætte sin underskrift, er der altid to felter, og så skal vi vælge, hvem af de tre voksne i vores familie der skal skrive under. Det virker absurd, at vi skal foretage det valg,” siger Lars Axboe Caspersen.

Det samme gælder reglerne for barsel, der ifølge Lars Axboe Caspersen er indrettet efter familiekonstellationer med to forældre. Som medfar har Tobias Axboe Caspersen

begrænsende rettigheder i forhold til børnene, og han havde ingen ret til at holde barsel med deres datter.

”Min daværende arbejdsplads gav mig lov til at melde mig syg, så jeg kunne komme med til fødslen. Vores datter blev født om torsdagen, så der meldte jeg mig syg, og så kom der en weekend, så det var super heldigt”, fortæller Tobias Axboe Caspersen, der stykkede sin orlov sammen af ferie- og fridage.

Og Lars Axboe Caspersen supplerer:

”Ja, hele signalværdien i at det skal tages som en sygedag, når det i virkeligheden er en af de bedste dage i ens liv, det virker på en eller anden måde grotesk”.

LARS AXBOE
CASPERSEN, 39
og TOBIAS AXBOE
CASPERSEN, 32 bor i
Taastrup sammen med
deres to børn på fire
og otte år og børnenes
mor.

Barslen bør være mere fleksibel og følge barnet i stedet for at være bundet op på mor og far, mener Lars og Tobias Axboe Caspersen.

"Det ville give super god mening, hvis barslen var hæftet op på barnet og ikke på en mor og far. Så kan man jo selv bestemme, hvordan man vil fordele barslen. Jeg har svært ved at se, hvordan det kan gå imod barnets tarv," siger Tobias Axboe Caspersen.

"SYSTEMET ANERKENDER OS IKKE"

Familien bor sammen i et hus, og i dagligdagen i hjemmet oplever alle tre forældre sig som fuldt ligestillede.

"Ingen af børnene er i tvivl om, hvem deres forældre er, eller at de har tre forældre. Men hver gang vi møder systemet, så bliver vi mindet om, at vores familie er anderledes. Det gør, at man juridisk set føler sig forkert og føler, at systemet ikke anerkender os alle tre som forældre," fortæller Lars Axboe Caspersen.

Tobias Axboe Caspersen oplever, at mødet med det offentlige er følelsesmæssigt hårdt:

"Der er også et stort følelsesmæssigt aspekt i det. Der er mange der er rigtig venlige når de møder os. Men de bruger formuleringer som 'hvem er den rigtige far' og det bliver man jo så

bekræftet i, når systemet kun kan håndtere én far og én mor."

REGISTRÉR FLERE FORÆLDRE I SYSTEMET

Familiens udfordringer med ikke at passe ind i det offentlige kasser gælder ikke alene barselsreglerne, men er noget, de bliver mindet om, næsten hver gang de skal i kontakt med det offentlige og som har betydning på et meget praktisk niveau i forhold til adgangen til systemer og breve fra offentlige myndigheder.

"Man kan gå rundt herhjemme i sin egen boble og have det 33,33 procent og føle sig virkelig optimal. Og så bliver vi mødt af sådan et 'forkert'-stempel, hver eneste gang vi står over for noget, der ikke matcher med vores familiekonstellation."

Den formelle registrering af flere forældre i systemet er ifølge Lars og Tobias Axboe Caspersen helt fundamentalt for, at de kan blive juridisk ligestillede som forældre og opnå samme rettigheder som andre forældre både i forhold til barsel, men også øvrige forhold, der vedrører børnene såsom lægebesøg, tandlægebesøg mm.

**“Vi bliver mødt af sådan et
'forkert'-stempel, hver eneste
gang vi står over for noget,
der ikke matcher med vores
familiekonstellation.”**

Solomødre værner om barsel

Flere og flere kvinder vælger i dag at blive selvvalgte enlige mødre, også kaldet solomødre og denne udvikling er i vækst.¹¹ I 2018 var cirka 2,5 procent af børn registreret med en ukendt far i året efter fødslen, viser tal fra Danmarks Statistik.¹²

Enlige mødre og deres børn kan have brug for mere fleksible vilkår til at fordele barselsorloven mellem flere omsorgspersoner (for eksempel en bedsteforælder), ligesom det er muligt i Sverige.

Instituttet anbefaler i forbindelse med en reform af barselsreglerne, at der gives mulighed for, at en nærtstående til den fødende forælder kan afholde to ugers orlov i forbindelse med fødslen, når den fødende forælder er den eneste forældremyndighedsindehaver ved fødslen.

Hvorvidt implementeringen af EU-direktivet vil betyde de facto mindre barselstid for børn i familier uden fædre, som eksempelvis vil betyde, at børnene må tidligere i institution, da den øremærkede orlov til den ikke-fødende (far/medmor) bortfalder, er der endnu ikke taget stilling til. Det er nødvendigt, at barselsreglerne indrettes med en fleksibilitet, der tilgodeser denne problematik, hvis børnene skal sikres samme barselstid som i andre familier.

Hvad vil en øremærket orlovsmode til fædre betyde for familier, hvor der ikke er en far? Og vil børn af enlige mødre miste en del af deres barselstid?

Vi har talt med to solomødre, der fortæller om deres overvejelser og bekymringer om, hvad en øremærket orlovsmode til fædre vil betyde for dem og deres familie.

Barslen er først og fremmest børnenes

Som solomor har Vivian S. nydt godt af den lange barsel, som reglerne tillader, men hun er bekymret for, om en øremærket barselsordning til fædre vil betyde mindre barsel til solomødre.

Vivian S. har en datter på halvandet år, som hun har fået alene. Hun har taget så lang barsel som overhovedet muligt, da det var vigtigt for hende at have meget tid sammen med datteren i hendes første år, og at datteren ikke kom i institution for tidligt.

”Jeg forlængede min barsel med 14 uger og tog alt, hvad jeg ellers kunne få, og så havde jeg ti ugers ferie oveni og fire omsorgsdage. Min datter begyndte først i vuggestue, da hun var 14 måneder. Der var stadigvæk to måneder til, at jeg skulle tilbage på arbejde, så der var god tid til at få hende kørt ind i vuggestue.”

Vivian S. har været godt tilfreds med sine muligheder for at holde barsel. Men hun er bekymret for, hvilken betydning øremærket barsel til fædre vil få for andre solomødre og hende selv, hvis hun forøger familien.

FAMILIER UDEN FÆDRE HAR BRUG FOR FLEKSIBILITET

Hendes bekymring går på, om solomødre fremover vil være ringere stillet i forhold til mængden af barsel, der er til rådighed. Ifølge Vivian S. bør en øremærket barsel til fædre ikke medføre, at solomødre og andre familiekonstellationer går glip af barsel. For det vil betyde, at børn af solomødre bliver nødt til at starte tidligere i institution end børn i andre familier:

VIVIAN S., 38 år. Bor
i København med sin
datter på halvandet år.

"Hvis jeg fik et barn til, efter at de nye barselsregler er trådt i kraft, så ville jeg ikke have mulighed for en lige så lang barsel, som jeg har haft med min datter nu. Det ville være rigtig ærgerligt, hvis det betyder, at jeg ville skulle sende mit barn endnu tidligere i institution."

Generelt mener Vivian S., at reglerne bør være indrettet fleksibelt, så familierne kan dele orloven frit imellem sig.

"Jeg synes, at det er fint, at man kan dele en del af orloven, som det er nu. Det ville være endnu mere fleksibelt for familierne, hvis man kunne dele hele orloven, som det nu passer."

BARSELSREGLER BØR TILGODESE BØRNENE

Vivian S. håber på, at reglerne først og fremmest tilgodeser børnene: Barslen bør betragtes som barnets ret til at være sammen med sine primære omsorgspersoner, for i sidste ende er det barnets tarv, det handler om:

"Jeg vil ønske, at reglerne også følger lidt med i forhold til nye familieformer, så det ikke går ud over den tid, som barnet har med sin primære omsorgsperson eller -personer, for det er dét, barslen skal sikre. Én ting er ligestilling mellem kønnene, men jeg tænker, at det vigtigste i det her tilfælde er barnets tarv."

Vivian S. har ikke ønsket at fremstå med sit fulde navn på grund af sit arbejde.

”Én ting er ligestilling mellem kønnene, men jeg tænker, at det vigtigste i det her tilfælde er barnets tarv.”

En familie er ikke kun far, mor og børn

Lonni Nielsen er solomor og bekymret for, at øremærket barsel til fædre vil betyde, at solomødre mister tid med deres børn.

Lonni Niensens lille familie består af hende selv og hendes søn på lidt over to år, som er blevet til via donorinseminering. Efter at være flyttet fra København til Jylland for at være tættere på familien går hun nu i overvejelser om at få et barn mere. Men hvad vil øremærket barsel til fædre betyde for mødre i hendes situation? Hun frygter, at det går ud over barnet:

"Det er barnet, der mister den her tid. Det er jo ikke mig, men mit barn, der mister tid med en primær omsorgsperson. Hvis der havde været en far, så havde det været fint, for så havde der været en primær omsorgsperson sammen med barnet i dén periode. Men det er der ikke."

Lonni Nielsen mener, at det bør være op til den enkelte familie at disponere over den samlede mængde barsel:

"En familie kan være så mange ting; det er jo ikke bare mor og far og børn mere. Man må have tillid til, at familierne selv kan finde ud af, hvad der er bedst for deres familie og deres børn."

Hun uddyber, at en del af barslen naturligvis bør øremærkes moderen for at tage hensyn til mulige fødselsgener og restitution, men at den enkelte familie bør kunne råde over den resterende periode.

LONNI NIELSEN, 38
år, bor i Rørbæk med
sin søn på to år.

”Jeg synes under alle omstændigheder, at der skal være øremærket noget til moderen, og så kan familierne selv bestemme, hvad de vil gøre med resten.”

BØRN MED ÉN FORSØRGER KAN BLIVE DÅRLIGERE STILLET

I takt med at øremærket barsel til fædre indføres, bør det overvejes at indføre undtagelser for solomødre, mener Lonni Nielsen. Både når det gælder de eksisterende 14 dages fædreorlov og de kommende øremærkede uger til fædre. Ellers må solomødre tænke i andre baner og selv finansiere de resterende måneders barsel, som de går glip af, hvis man ikke er klar til at sende sit barn i institution, når de er omkring otte måneder. Et scenarie, som Lonni Nielsen ikke bryder sig om:

”Jeg kan absolut ikke forestille mig at skulle aflevere et barn i institution, når det er syv-otte måneder. Det er jo fuldstændig vanvittigt. Der har barnet knap nok lært at kravle,” siger Lonni Nielsen.

Men hvis solomødre mister den del af barslen, som fremover bliver øremærket til fædre, så vil Lonni Nielsen hjemmepasse sit barn via kommunens ordning:

”Hvis jeg blev tvunget ud i det, ville jeg søge om tilskud til hjemmepasning i kommunen. Men jeg kan også kun lige få det til at løbe rundt, fordi jeg har ikke har noget lån i bilen og næsten betalt mit hus ud.”

Lonni Nielsen håber ikke, at børn af solomødre fremover må nøjes med en mindre mængde barsel, bare fordi der kun er én forælder i familien. Hun mener, at det vil være med til at øge uligheden:

”Vi går meget op i at mindske social ulighed i vores samfund, men med øremærkningen synes jeg netop, at man øger uligheden. Børn, der har begge forældre, vil have gode vilkår, børn i familier, der har en god økonomi, kan også have ok vilkår, men hvad med de børn med familier, hvor der kun er én forsørger, og økonomien halter? De vil få det endnu sværere,” siger Lonni Nielsen.

”Det bliver gjort til en ligestillingskamp mellem kønnene, men det er i virkeligheden, børnene det handler om.”

”Børn, der har begge forældre eller god økonomi, vil have gode vilkår, men hvad med de børn med familier, hvor der kun er én forsørger, og økonomien halter? De vil få det endnu sværere.”

NOTER

- 1 **Mere ligestilling i de danske barselsregler.** Institut for Menneskerettigheder, 2020 samt det juridiske notat **En ligestillingsfremmende reform af de danske barselsregler**, Institut for Menneskerettigheder, december 2020.
- 2 **Mere ligestilling i de danske barselsregler.** Institut for Menneskerettigheder, 2020. Institut for Menneskerettigheder har udført en spørgeskemaundersøgelse blandt ca. 2.100 forældre. Besvarelserne er indsamlet af Epinion.
- 3 **Mere ligestilling i de danske barselsregler.** Institut for Menneskerettigheder, 2020.
- 4 **Mere ligestilling i de danske barselsregler.** Institut for Menneskerettigheder, 2020. Institut for Menneskerettigheder har udført en spørgeskemaundersøgelse blandt ca. 2.100 forældre. Besvarelserne er indsamlet af Epinion.
- 5 **Barsels-ligestilling i sneglefart – især blandt kortuddannede og i provinsen.** Cevea, maj 2020. https://cevea.dk/filer//dokumenter/analyser/Barselsligestilling_udvikler_sig_i_sneglefart.pdf
- 6 **Hvordan bruger danskerne tiden?** ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, 2018.
- 7 **Forslag til strukturelle tiltag til at øge andelen af kvinder i iværksætteri**, Kvindekompagniet, marts 2020
- 8 Tal fra Danmarks Statistiks Iværksætterdatabase i **Iværksætterbarometer 2019**
- 9 **Forslag til strukturelle tiltag til at øge andelen af kvinder i iværksætteri**, Kvindekompagniet, marts 2020
- 10 Danmarks Statistik. **Børn og familier 2018**. Side 39f.
- 11 <https://www.berlingske.dk/samfund/flere-kvinder-i-hovedstadsomraadet-vaelger-at-blive-solomoedre#:~:text=If%C3%B8lge%20Danmarks%20Statistik%20blev%20der,en%20stigning%20p%C3%A5%2027%20procent>
- 12 Danmarks Statistik (2018). **Børn og familier**, side 45 (figur 3.5). <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=31407&sid=bornfam2018>

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

